

Date: 21st April-2026

YANGI UYG‘ONISH DAVRI TA’LIM TIZIMIDA JADID PEDAGOGIKASINING O‘RNI VA AHAMIYATI

Muallif: **Abdurasulova Ra’no Saloxiddinovna**

O‘quv muassasasi: Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

Bosqich: 2-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: **Umarova Malika**

Annotatsiya (O‘zbek tilida): Mazkur maqolada Yangi Uyg‘onish davrida ta’lim tizimini rivojlantirish jarayonida jadid ma’rifatparvarlarining pedagogik qarashlari va ularning zamonaviy ta’lim tizimidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda jadid pedagogikasining asosiy tamoyillari, yangi usul maktablari faoliyati hamda yosh avlodni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash masalalari yoritilgan. Shuningdek, jadid pedagogik merosining zamonaviy ta’lim islohotlari bilan uyg‘unligi ilmiy asosda ochib berilgan.

Аннотация (Русский): В данной статье анализируются педагогические идеи джадидских просветителей и их значение в развитии системы образования в эпоху Нового Возрождения. Рассматриваются основные принципы джадидской педагогики, деятельность школ нового метода, а также вопросы всестороннего воспитания подрастающего поколения. Показана актуальность педагогического наследия джадидов в условиях современных образовательных реформ.

Abstract (English): This article analyzes the pedagogical ideas of Jadid enlighteners and their importance in the development of the education system in the period of the New Renaissance. The study highlights the main principles of Jadid pedagogy, the activities of new-method schools, and the issues of comprehensive education of the younger generation. The relevance of Jadid pedagogical heritage in modern educational reforms is also discussed.

Kalit so‘zlar: Yangi Uyg‘onish, jadidchilik, pedagogik meros, ta’lim-tarbiya, ma’rifatparvarlik, milliy ta’lim, innovatsion pedagogika.

Kirish

Bugungi kunda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli ijtimoiy, iqtisodiy va ma’naviy islohotlar jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichi – Yangi Uyg‘onish davrini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Ushbu jarayonda ilm-fan va ta’lim sohasiga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Mazkur jarayonda milliy pedagogik merosga murojaat qilish, xususan jadid ma’rifatparvarlarining ta’lim-tarbiya sohasidagi g‘oyalari o‘rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Jadidlar ilgari surgan ilm-ma’rifat, taraqqiyot va milliy ongni shakllantirish g‘oyalari bugungi ta’lim tizimining mazmuni va yo‘nalishlari bilan uyg‘unlashadi.

Date: 21st April-2026

Asosiy qism

XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Turkiston hududida shakllangan jadidchilik harakati ijtimoiy-ma'rifiy harakat sifatida tarixda muhim o'rin egallaydi. Jadid ma'rifatparvarlari jamiyat taraqqiyotining eng muhim omili sifatida ta'lim va ma'rifatni ko'rsatganlar. Ular xalqning savodxonlik darajasini oshirish, zamonaviy bilimlarni targ'ib qilish hamda ta'lim tizimini isloh qilish orqali milliy taraqqiyotga erishish mumkinligini ta'kidlaganlar.

Jadid pedagogikasining rivojlanishida Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdulla Avloniy, Munavvarqori Abdurashidxonov va Abdurauf Fitrat kabi ma'rifatparvarlarning xizmatlari beqiyosdir. Ular yangi usul maktablarini tashkil etish, ta'lim jarayonida ko'rgazmalilik tamoyilidan foydalanish hamda dunyoviy fanlarni o'qitish g'oyasini ilgari surganlar.

Jadid maktablarida ta'lim jarayoni o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bunda ona tilida ta'lim berish, amaliy mashg'ulotlar tashkil etish va zamonaviy fanlarni o'qitishga alohida e'tibor qaratilgan. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilgan.

Bugungi kunda Yangi Uyg'onish davrida ta'lim tizimini rivojlantirish jarayonida jadid pedagogikasining g'oyalari o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda. Ilm-fan va ma'rifat orqali jamiyat taraqqiyotiga erishish, yoshlarni mustaqil fikrlaydigan shaxs sifatida tarbiyalash hamda milliy qadriyatlarga asoslangan ta'lim tizimini shakllantirish kabi g'oyalar zamonaviy ta'lim siyosatining muhim yo'nalishlari hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, jadid ma'rifatparvarlarining pedagogik qarashlari Yangi Uyg'onish davrida ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Ularning ilm-ma'rifatga asoslangan g'oyalari yosh avlodni har tomonlama rivojlangan, bilimli va ma'naviy barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois jadid pedagogik merosini chuqur o'rganish va uni zamonaviy ta'lim tizimiga tatbiq etish dolzarb vazifalardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Avloniy A. Turkiy Guliston yoxud Axloq. – Toshkent.

Behbudiy M. Tanlangan asarlar. – Toshkent.

Fitrat A. Tanlangan asarlar. – Toshkent.

O'zbekiston pedagogika tarixi. – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.

Jadidchilik harakati va milliy ma'rifat tarixi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar.

